

**ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ՝
ԲՈԼՈՅՍԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ**

Սաֆարյան Քրիստինե

*Երևանի պետական համալսարան,
Հայաստան*

Համառոտ ներածական: Բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում իրականացված բարեփոխումները հիմք են հանդիսացել և նպաստել ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգի վերափոխմանն ու Եվրոպական կրթական տարածք ինտեգրմանը:

Սույն հոդվածում ներկայացվում են ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում իրականացված բարեփոխումները բոլոնյան գործընթացի համատեքստում:

Հիմնախնդիրը: Բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում իրականացված բարեփոխումների ուսումնասիրությունը հնարավորություն կտա դուրս բերելու ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում առկա ձեռքբերումներն ու զարգացման հնարավոր հեռանկարները:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական հետազոտությունների և հրատարակությունների վերլուծություն: Բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում իրականացված բարեփոխումների ներկայացման համար ուսումնասիրվել և վերլուծվել են ՀՀ բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության ոլորտը համակարգող օրենսդրությունը, ՀՀ կառավարության որոշումները, մասնագիտացված կառույցների գեկույցները և այլն:

Հոդվածի նպատակը: Սույն հոդվածի նպատակն է ուսումնասիրել և վերլուծել բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում իրականացված բարեփոխումները:

Հետազոտության նորայթը: Հետազոտությունը կատարելիս ուսումնասիրվել են ՀՀ բարձրագույն կրթության ոլորտը համակարգող գործող օրենքներն ու իրավական ակտերը, ներկայացված են կատարված բարեփոխումները և դրանց իրականացման հիմքերը:

Հետազոտության տեսական նշանակությունը: Ուսումնասիրված և ներկայացված են բարեփոխումների հիմք հանդիսացող գիտական աղբյուրները, իրավական փաստաթղթերը:

Հետազոտության գործնական նշանակությունը: Կատարված հետազոտությունը հիմք կհանդիսանա թեմային շրջանակներում առավել խորը հետազոտության իրականացման համար:

Բանալի բառեր: ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգ, բարձրագույն կրթություն, բոլոնյան գործընթաց, բարեփոխում, Եվրոպական կրթական տարածք:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Կրթությունը և կրթական համագործակցությունը կարևորվում են որպես կայուն, խաղաղ և ժողովրդավարական հասարակությունների զարգացման և ամրապնդման գործոն:

Բարեփոխումները հիմք և խթան են հանդիսանում ցանկացած, այդ թվում՝ կրթական համակարգի առաջանցիկ զարգացման համար:

Եվրոպական բարձրագույն կրթական տարածքի (ԵԲԿՏ) ստեղծման գաղափարն առաջացել է 1998 թ. մայիսի 25-ին՝ Սորբոնի համալսարանի 800-ամյակի տոնակատարության ժամանակ: Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի (ԵԲԿՏ)՝ կամավորական գործընթացի մասին որոշումը ձևավորվեց Սորբոնի հռչակագրից մեկ տարի անց Բոլոնիայում 29 երկրների կողմից: Բոլոնիայի հռչակագիրը բոլոնյան գործընթացի հիմնական ուղենիշային փաստաթուղթն է, որը ստորագրվել է 1999 թ. հունիսի 19-ին, Իտալիայի Բոլոնիա քաղաքում եվրոպական 29 երկրների կրթության նախարարների կողմից: Հռչակագիրը ստորագրած երկրները պարտավորություն են ստանձնել վերակառուցելու և մերձեցնելու իրենց բարձրագույն կրթության համակարգերը:

Բոլոնյան գործընթացի նպատակների իրականացման համար նախ մշակվել են 6 հիմնական ուղղություններ, ապա Պրահայի կոմյունիկետով դրանց ավելացվել են ևս երեքը: Իսկ արդեն 2003 թ. Բեռլինի կոմյունիկետով լրացվել է ևս մեկ կետ՝ դոկտորական ծրագիրը և սիներգիան Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի միջև: Այդպիսով, Բոլոնյան հռչակագիրն ու գործընթացը դրվել են 10 հիմնարար սկզբունքների վրա:

Բոլոնյան գործընթացի հիմնական ուղենիշն է մերձեցնել բարձրագույն կրթությունը Եվրոպայում՝ մեկ միասնական, թափանցիկ և փոխձանաչված համակարգի ներսում, որը կընդգրկի ազգային կրթական բազմազան համակարգեր:

ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը (ԿԳՆ) 2003 թ. մշակել է Բարձրագույն կրթության բարեփոխումների ռազմավարությունը, որի արդյունքում 2005 թ. մայիսի 19-ին Բերգենի կոմյունիկետով Հայաստանը պաշտոնապես միացել է բոլոնյան գործընթացին՝ Բարձրագույն կրթության բարեփոխումների համաեվրոպական գործընթացին (Bologna Process, European-wide higher education reform)՝ ստանձնելով պատասխանատվություն մինչև 2010 թվականն ավարտել բոլոնյան գործընթացի հիմնական սկզբունքների իրականացումը՝ ըստ գործողությունների առանձին ուղղությունների, դառնալ կազմավորվող Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքի մի մաս [2]:

Պայմանագիրը ստորագրելուց հետո բարեփոխումներն ավելի հստակ և իրատեսական ժամանակահատվածում իրականացնելու համար, ՀՀ կառավարության 2006 թ. նոյեմբերի 2-ի N 43 արձանագրային որոշման համաձայն, սահմանվել է ՀՀ բարձրագույն կրթության ոլորտում բոլոնյան գործընթացի սկզբունքների իրականացման ժամանակացույցը: Մինչ այս ժամանակացույցին հավանություն տալը ՀՀ կրթության և գիտության նախարարից պահանջվում էր մինչև 2006 թ. դեկտեմբերի 15-ը հաստատել Բոլոնիայի սկզբունքների գործողությունների պլաններ, որից հետո՝ մինչև 2007 թ. մարտի 20-ը, ՀՀ կառավարությանը ներկայացնել ՀՀ բարձրագույն կրթության ոլորտում բոլոնյան գործընթացի սկզբունքների իրագործման ժամանակացույցից բխող օրենսդրական փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկություններ:

Ըստ այդմ՝ ՀՀ կառավարությունը՝ ի դեմս Կրթության և գիտության նախարարության, ծավալել է բարձրագույն և հետբուհական կրթության համալիր բարեփոխումներ՝ Բոլոնիայի հռչակագրի սկզբունքներին համապատասխան: Բարեփոխումների օրենսդրական հիմքը կազմել է 2004 թ. ընդունված «Բարձրագույն և հետբուհական կրթության մասին» ՀՀ օրենքը: Մշակվել է կրթության զարգացման 2008-2015 թթ. ռազմավարությունը:

Բարձրագույն և հետբուհական կրթության բարեփոխումները ներառել են բարձրագույն կրթության կառուցվածքը, բովանդակությունը և կառավարումը:

Ըստ այդմ՝ բարեփոխումների նպատակն է բարձրացնել ՀՀ բարձրագույն և հետբուհական կրթության որակը և արդյունավետությունը՝ ապահովելով վերջինիս համադրելիությունն ու մրցունակությունը միջազգային կրթական ասպարեզում:

2005 թ. փոխվեց բուհերի կառավարման համակարգը: Հիմք ընդունելով 2004 թ. ընդունված «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածը՝ 2005 թ. մայիսին Հայաստանի բոլոր բուհերում ձևավորվեցին բուհի կառավարման բարձրագույն մարմիններ՝ խորհուրդներ, որոնց կազմում ընդգրկվեցին ինչպես դասախոսներ և ուսանողներ (25-ական %), այնպես էլ Հայաստանի կառավարության և ՀՀ ԿԳ նախարարության ներկայացուցիչներ (նույնպես 25-ական %) [3, էջ 63]:

Բուհի կառավարման նոր համակարգը փոխեց ներհամալսարանական կառավարման սկզբունքները, գործառույթները, մեթոդներն ու ոճերը: Այսինքն՝ տեղի ունեցավ անցում ուղղահայաց՝ կենտրոնաձիգ-վարչահրամայական կառավարումից դեպի հորիզոնական՝ կենտրոնախույս-ժողովրդավարական կառավարում:

ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում Բոլոնիայի հռչակագրի շրջանակներում իրականացվել են հետևյալ բարեփոխումները.

1. Համընթեռնելի և համեմատելի աստիճանների համակարգ

Հայաստանը ստեղծել է ակադեմիական փոխձանաչման և շարժունության ազգային տեղեկատվական կենտրոն՝ ԱՓՇՄՏԿ (ArmEnic), որը հիմնադրվել է 2005 թ. մայիսին ՀՀ կառավարության որոշման հիման վրա ազգային և կազմակերպչական մակարդակներում որակավորումների ձանաչման համակարգի զարգացման համար: Եվրոպական համակարգը ուսումնասիրելուց հետո մշակվել է դիպլոմի հավելվածի հայաստանյան տարբերակը: ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված ժամանակացույցի համաձայն՝ դիպլոմի հավելվածի պաշտոնական շնորհումը սկսվել է 2007 թվականից:

Կենտրոնը ներկայացնում է Հայաստանը ազգային տեղեկատվական կենտրոնների միջազգային ENIC-NARIC ցանցում:

2. Երկաստիճան համակարգ

Համաձայն «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքի (2004 թ.) և ՀՀ կառավարության 2004 թ. մարտի 31-ի N 425-Ն որոշման՝ 2004-2005 ուսումնական տարվանից Հայաստանում ներդրվել է բարձրագույն կրթության երկաստիճան՝ բակալավրիատ, մագիստրատուրա, համակարգը: 2004 թվականից ՀՀ բոլոր բուհերում դադարեցվել է ընդունելությունը դիպլոմավորված մասնագետի կրթական ծրագրով, իսկ նույնանուն որակավորումը նշված օրենքով հավասարեցվել է մագիստրոսի որակավորմանը [6, հոդված 15]: Բայց մինչ բոլոր բուհերում երկփուլ համակարգին անցնելը Հայաստանը երկաստիճան համակարգի անցել էր 1992 թ. Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանում, այնուհետև՝ 1995 թ., այն ներմուծվել է Երևանի պետական համալսարանում, 1998 թ.՝ Հայաստանի պետական ագրարային համալսարանում [5, կետ 4]:

Բոլոնիայի անդամ բոլոր երկրները ներմուծել են որակավորումների երկաստիճան համակարգ՝ առաջին աստիճանի առնվազն 3 տարի տևողությամբ: Բոլոր երկրներն ընդունել են 180-240 և 60-120 կրեդիտ միջակայքերը՝ համապատասխանաբար առաջին և երկրորդ շրջափուլերի համար: Բարձրագույն կրթության 19 համակարգերում ընդունվել է միասնական՝ 3+2 տարի (180+120 կրեդիտ) մոդելը, և ընդամենը 5 երկրներում, որոնց թվում Հայաստանն է, գործում է 4+2 տարի տարբերակը [1, էջ 11]:

3. Կրեդիտների համակարգի ստեղծում

ՀՀ կառավարությունը 2005 թ. դեկտեմբերի 22-ին ընդունել է «ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում կրեդիտային համակարգի ներդրման մասին» N 2307-Ն որոշումը: Մինչ այդ կրեդիտային համակարգի անցման գործընթացին աջակցելու նպատակով մշակվել և բուհերին են տրամադրվել «Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում ուսուցման գործընթացի կրեդիտային համակարգով կազմակերպման օրինակելի կարգը», կրեդիտային համակարգի ներդրման մեթոդական ուղեցույցը, կազմակերպվել են գիտաժողովներ՝ նվիրված ԿԿՓՀ (ECTS) հարցերին: Բարձրագույն կրթության կազմակերպումը ակադեմիական կրեդիտների կուտակման և փոխանցման համակարգով իրականացվել է 2007-2008 ուստարվանից:

Կրեդիտային համակարգն ունի երկու գործառույթ՝ կրեդիտների փոխանցում, որը ենթադրում է ուսումնական պլանի բոլոր դասընթացների և կրթական մոդուլների աշխատածավալների արտահայտում կրեդիտների միջոցով, ինչը հնարավոր է դարձնում կրեդիտներով չափված կրթական արդյունքների փոխանցումը կրթական ծրագրերի ու բուհերի միջև, և կրեդիտների կուտակում, որի իրականացումը ենթադրում է կրթական կրեդիտների աստիճանական կուտակման գործընթացի առկայություն, ինչն իրականացվում է ուսանողի անհատական ուսումնական ծրագրի օգնությամբ [7, կետ 3]:

4. Նպաստել շարժունությանը

Բոլոնյան գործընթացից բխող այս խնդիրն իրականություն դարձնելու համար 2004 թ. ՀՀ Ազգային ժողովը վավերացրել է Լիսաբոնի որակավորումների ճանաչման կոնվենցիան (ընդունված 1997 թ.), որն իրավաբանական հիմք է հանդիսացել «Ակադեմիական փոխճանաչման և շարժունության ազգային տեղեկատվական կենտրոն» (ԱՓՇԱՏԿ) հիմնադրամի ստեղծման համար, ինչը խթանում է ուսանողների և դասախոսների շարժունությունն ու Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգի գրավչությունը [8]: Ներկայումս գործում են համագործակցության և շարժունության ընդլայնմանն ուղղված ակադեմիական շարժունության ծրագրեր ուսանողների, դասախոսների և վարչական աշխատողների համար, որոնք միաժամանակ նպաստում են բուհերի միջազգայնացմանը:

5. Որակի գնահատում և ապահովում

2003 թ. Եվրոպայի բարձրագույն կրթության նախարարները, հանդիպելով Բեռլինում, կոչ են արել ԵԲԿՏ-ին միացած երկրներին մշակելու Որակավորումների ազգային շրջանակներ, ինչպես նաև ստեղծելու ԵԲԿՏ որակավորումների համաեվրոպական շրջանակ: 2005 թ. Եվրոպական նախարարների Բերգենյան համաժողովում ընդունվել է ՈՇ-ԵԲԿՏ որակավորումների համընդհանուր շրջանակը միայն բարձրագույն կրթության մակարդակների համար, իսկ 2008 թ.՝ Որակավորումների եվրոպական շրջանակը, որը ներառում է կրթության բոլոր մակարդակները՝ սկսած հանրակրթությունից մինչև բարձրագույն կրթություն [10]:

Եվրոպական կրթական տարածքին Հայաստանի ինտեգրման ուղղությամբ կատարվող կարևորագույն աշխատանքներից է եվրոպական չափանիշներին համապատասխան որակի գնահատման ու ապահովման ազգային համակարգի ստեղծումը: ՀՀ կառավարության 2008 թ. նոյեմբերի 27-ի N1486-Ն որոշման համաձայն՝ հիմնադրվել է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» (ՈԱԱԿ) հիմնադրամը [12]: Նույն թվականին Հայաստանում մեկնարկվել է Որակավորումների ազգային շրջանակի մշակման գործընթացը: 2011 թ. ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվել է Որակավորումների ազգային շրջանակը (National Education Qualifications

Framework) [4]՝ Եվրոպական որակավորումների շրջանակին (EQF) համապատասխան, որը բաղկացած է որակավորումների ութ մակարդակից:

«ԵԲԿՏ որակի ապահովման չափանիշներին և ուղեցույցներին» համապատասխան մշակվել և ՀՀ կառավարության 2011 թ. հունիսի 30-ի N 959-Ն և 2011 թ. հունիսի 30-ի N978-Ն որոշումներով հաստատվել են «ՀՀ մասնագիտական կրթության հավատարմագրման չափանիշները» և «ՀՀ-ում մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների և դրանց մասնագիտությունների պետական հավատարմագրման կարգը», ինչպես նաև մեկնարկել է բուհերի փորձնական հավատարմագրման գործընթացը:

ՈԱԱԾ-ը վերանայվել է 2016 թ.: Ներկայումս դրա կիրառումն ու պահպանումը ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության իրավասությունն են [7, էջ 7]:

6. Շարունակական կրթության հնարավորությունն ամբողջ կյանքի ընթացքում

ՀՀ «Բարձրագույն կրթության և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» օրենքում սահմանված շարունակական կրթության մասին որոշ տարրեր առկա են որպես հետբուհական լրացուցիչ ծրագրեր՝ ձեռքբերված մասնագիտական կրթության հիմքի վրա, սակայն դրանք չեն հանգեցնում որևէ պաշտոնական երաշխավորության: Այս ծրագրերի նպատակն է բարելավել որակավորումներն ու թարմացնել հմտությունները:

7. Բոլոնյան գործընթացին ուսանողների մասնակցությունը

Ուսանողների մասնակցությունը բուհի ակադեմիական և կառավարման գործընթացներին խիստ կարևոր է ԵԲԿՏ-ում, քանի որ ուսանողները բարձրագույն կրթության հիմնական շահառուներն են: 2004 թ. ընդունված «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանվել են ուսանողների իրավունքներն ու պարտականությունները:

Նախարարությունն աջակցում է ուսանողական ազգային միություն ստեղծելու նախաձեռնությանը: Ուսանողներն ակտիվորեն ներկայացված են համալսարանների կառավարման խորհուրդներում:

Անհրաժեշտ ենք համարում նշել այն հանգամանքը, որ ուսանողն իրավունք ունի ընտրելու տվյալ մասնագիտության համար պարտադիր և ոչ պարտադիր դասընթացները, մասնակցելու իր կրթության բովանդակության ձևավորմանը, բուհի համապատասխան կառավարման մարմինների աշխատանքներին, բողոքարկելու ուսումնական հաստատության ղեկավարության հրամաններն ու կարգադրությունները և այլն: Օրենքում սահմանված է նաև, որ ուսանողները կարող են միավորվել ուսանողական խորհուրդներում, ուսանողական գիտական ընկերություններում և ուսանողական այլ կազմակերպություններում:

8. Դոկտորանտուրան՝ որպես բոլոնյան գործընթացի երրորդ փուլ

2010 թ. ՀՀ-ում ներդրվեց հետազոտողի կրթական աստիճանը: Դոկտորանտուրան սահմանված է «Բարձրագույն կրթության և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքով՝ որպես բոլոնյան գործընթացի երրորդ փուլ, որի նպատակն է բարձրացնել ակադեմիական ծրագրերը և ուսման տևողությունը, ինչպես նաև կրթությունը մոտեցնել գիտությանը: Ներկայիս համակարգը նախատեսում է երկաստիճան՝ բակալավր-մագիստրոս որակավորումների համակարգ: Ասպիրանտական ծրագիրը համարվում է հետբուհական, մինչդեռ Եվրամիության անդամ բոլոր 27 պետություններ-

րում այն ներդրված է որպես բարձրագույն կրթության երրորդ աստիճան, որի ավարտին շնորհվում է դոկտորի որակավորում [9]:

Անհրաժեշտ է նշել, որ քննարկման փուլում է գտնվում նոր՝ «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» օրենքի նախագիծը, որը ներառում է մի շարք փոփոխություններ, այդ թվում՝ ներկայիս ասպիրանտական ծրագրերի աստիճանական փոփոխություն՝ դրանք ընդգրկելով բարձրագույն կրթության համակարգում որպես որակավորման երրորդ՝ դոկտորական աստիճան (PhD), հետևաբար անցում բարձրագույն կրթության որակավորումների եռաստիճան համակարգին՝ բակալավր-մագիստրոս-դոկտոր:

Այսպիսով՝ բոլոնյան գործընթացը հնարավորություն է ընձեռում իրականացնելու մեր ձգտումները՝ միանալ բարձրագույն կրթության միասնական Եվրոպական տարածքին, որտեղ ազգային ինքնությունը և ընդհանուր շահերը կարող են փոխազդել ու փոխլրացնել մեկը մյուսին: Կարող ենք ասել, որ այս քայլերն ապացուցում են ՀՀ կառավարության շարունակական պատրաստակամությունը ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգը Եվրոպական բարձրագույն կրթական տարածքին (ԵԲԿՏ) ինտեգրելու հարցում, ինչպես նաև բնութագրում են այն իրական առաջընթացը, որը գրանցվել է այս ուղղությամբ:

Բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգի առաջընթացի բարձր գնահատական, ինչպես նաև ողջ կրթական համակարգի համար մեծ ձեռքբերում էր 2012 թ. Բոլոնիայի քարտուղարության ստանձնումը և 2015 թ. մայիսի 14-15-ին նախարարական զագաթնաժողովի և 4-րդ քաղաքականության համաժողովի հյուրընկալումը ՀՀ-ում [11]: Գագաթնաժողովի ընթացքում կրկին նշվեց համալսարանների և համալսարանական կրթության մեծ դերի մասին հասարակական կյանքում:

Եզրակացություն: Ուսումնասիրելով բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում իրականացված բարեփոխումները՝ կարող ենք ասել, որ գործընթացում ներառվել են բարձրագույն կրթության կառուցվածքը, բովանդակությունն ու կառավարումը:

Բարեփոխումների շրջանակներում ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում ներդրվել է որակավորումների համընթեռնելի և համեմատելի աստիճանների համակարգը, հիմնադրվել է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» (ՈԱՄԿ) հիմնադրամը, մշակվել է որակավորումների ազգային շրջանակը, ներդրվել է բարձրագույն կրթության երկաստիճան համակարգը, 2007-2008 ուստարվանից սկսած՝ ՀՀ բուհերում ուսումնական գործընթացը կազմակերպվում է կրեդիտային համակարգով, ստեղծվել է «Ակադեմիական փոխձանաչման և շարժունության ազգային տեղեկատվական կենտրոն» հիմնադրամը:

Բարեփոխումների շրջանակներում իրականացված գործընթացները հիմք են հանդիսացել և նպաստել են որակապես նոր կրթական համակարգի ստեղծմանն ու զարգացմանը, և բարեփոխումների գործընթացը դեռևս շարունակվում է:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Բուդաղյան Ա., Սարգսյան Յու., Հայաստանի բարձրագույն կրթության բարեփոխումների առկա վիճակը և հեռանկարները Բոլոնիայի գործընթացի համատեքստում (զեկույց), Բարձրագույն կրթության ռազմավարական հետազոտությունների ազգային կենտրոն, Երևան, «Փրին-թինֆո», 2012:
2. Հայաստանի Հանրապետության մասնագիտական կրթական համակարգի՝ Եվրոպական բարձրագույն կրթական տարածքին ինտեգրման գործընթացի ընդլայնման ծրագիր, ՀՀ կառավարության 2012 թ. մարտի 15-ի նիստի N 10 արձանագրային որոշման հավելված N 1:
3. Հարությունյան Ն., Հայաստանի և Ռուսաստանի Դաշնության բարձրագույն կրթության կառավարման համեմատական վերլուծություն, Երևան, «Կրթությունը 21-րդ դարում», Գիտամեթոդական միջազգային գրախոսվող հանդես, թիվ 1(3), 2020, 269 էջ:
4. ՀՀ կրթության որակավորումների ազգային շրջանակը, Երևան, 2011:
5. «ՀՀ մասնագիտական կրթական համակարգի՝ Եվրոպական կրթական տարածքին ինտեգրման գործընթացի ընդլայնման ծրագրին և դրա իրականացման ժամանակացույցին հավանություն տալու մասին» ՀՀ կառավարության նիստի արձանագրությունից քաղվածք, 15.02.2012 թ., N 10:
6. «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենք, Երևան, 2004:
7. ՀՀ մասնագիտական կրթության համակարգի վերաբերյալ ՈԱԱԿ-ի 2009-2011 թթ. առաջին ամբողջական վերլուծություն, Երևան, 2012:
8. Քաղվածք ՀՀ կառավարության նիստի արձանագրությունից, 15 մարտի 2012 թ., N 10:
9. <https://escs.am/am/news/8040>, 2021
10. <https://escs.am/am/news/11765>, 2022
11. <https://armenic.am/%D5%A2%D5%B8%D5%AC%D5%B8%D5%B6%D5%AB%D5%A1%D5%B5%D5%AB%D5%A3%D5%B8%D6%80%D5%AE%D5%A8%D5%B6%D5%A9%D5%A1%D6%81/>
12. 2008 թ. նոյեմբերի 7 –ի ՀՀ կառավարության թիվ 1486-Ն որոշումը

РЕФОРМЫ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОГО ПРОЦЕССА

Сафарян Кристине

ЕГУ, Армения

Аннотация

Реформы, осуществленные в рамках Болонского процесса, явились основой для содействия трансформации системы высшего образования РА и ее интеграции в Европейское образовательное пространство. В данной статье представлены реформы, осуществленные в системе высшего образования РА в контексте Болонского процесса. Реформы включали структуру, содержание и управление системой высшего образования. Процесс проведения реформ продолжается до сих пор.

Ключевые слова: система высшего образования РА, высшее образование, Болонский процесс, реформа, Европейское образовательное пространство.

REFORMS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF THE REPUBLIC OF ARMENIA IN THE CONTEXT OF THE BOLOGNA PROCESS

Safaryan Kristine

*Yerevan State University,
Armenia*

Summary

The reforms carried out within the framework of the Bologna process were the basis for promoting the transformation of the RA higher education system and its integration into the European educational area.

This article presents the reforms implemented in the higher education system of the Republic of Armenia in the context of the Bologna process. The reforms included the structure, content and management of higher education. The process of reforms is still going on.

Key words: RA higher education system, higher education, Bologna process, reform, European educational area.

Получено: 29.03.2022

Рассмотрено: 11.04.2022

Принято: 13.04.2022

Received 29.03.2022

Reviewed 11.04.2022

Accepted 13.04.2022